

Uutisia ja tiedonantoja – Nyheter och meddelanden

Maantiede suuntaa tulevaisuuteen

Tämän vuoden Maantieteen päivät pidettiin 25.–26. lokakuuta Helsingin yliopiston keskustakampuksella. Tapahtumaa oli aloitettu jo edeltävänä päivänä opettajille suunnatulla ”Globaali muutos ja tulevaisuuden maantieteet opetuksessa” -työpajalla. Myös jatko- ja perustutkinto-opiskelijoille järjestettiin intensiivityöpajoja, joissa käsiteltiin muun muassa esiintymistaitoja, tieteellistä kirjoittamista ja julkaisemista, yhteiskunnallista vaikuttavuutta sekä sosiaalisen median hyödyntämistä tiedeviestinnässä.

Varsinaiset päivät alkoivat yliopiston päärakennuksen suuressa luentosalissa, kun professori **Sami Moisio** Helsingin yliopiston geotieteiden ja maantieteen osastolta sekä Suomen Maantieteellisen Seuran puheenjohtaja, apulaisprofessori **Venla Bernelius** toivottivat kaikki osallistujat tervetulleiksi avauspuheenvuoroissaan. Suuri sali tuntui olevan melkein täynnä, ja paikalla oli paljon kai-

kenikäisiä opiskelijoita ja tutkijoita. Kaikkiaan päiville oli ilmoittautunut 170 osallistujaa.

Maantieteen tulevaisuudenkuvia

Tervetuloitovotusten jälkeen ensimmäisen pääesitelmän piti professori **Rhys Jones** Aberystwythin yliopistosta Walesista otsikolla ”Governing the future and the search for spatial justice”. Hänen esitelmänsä oli myös vuosittainen Fennia-luento. Jones johdatteli kuulijat tulevaisuudentutkimusta käsittelevään aiheeseen käymällä läpi, mistä näkökulmista tulevaisuutta on tutkittu eri aikoina. Tavat tarkastella tulevaisuutta ulottuvat kylmän sodan aikaisen futurologian melko pessimistisestä perspektiivistä nykypäivän positiivisempaan aikakausien välisen suhteen tutkimiseen. Jones toivoi vastaisuudessa tulevaisuudentutkimusta, joka on tieteidenvälistä ja

Ensimmäisen seminaaripäivän päätteeksi Helsingin yliopiston matemaattis-luonnontieteellisen tiedekunnan dekaani Kai Nordlund piti tervehdyspuheen cocktail-tilaisuudessa. (Kuva: Meri Norola, 10/18)

Maantieteiden päivät huipentuivat perjantaina opiskelijoiden paneelikeskusteluun. (Kuva: Markus Jylhä, 10/18)

hyödyntää tutkimuksessa monipuolisesti erilaisia menetelmiä. Uusia keinoja voisi hänen mielestään löytyä esimerkiksi taiteesta. Jonesin mukaan tulevaisuudentutkimuksessa kaivataan myös nykyistä enemmän demokraattista keskustelua.

Jones totesi, että niin akateemisessa tutkimuksessa kuin julkisillakin tasoilla tulevaisuuden pohdinta on lisääntynyt. Hänen mielestään maantieteilijöidenkin tulee vastata tähän tilanteeseen luomalla yhä tehokkaampia tulevaisuuden visioita, sillä maantieteellä on suuri merkitys tulevaisuutta ajateltaessa. Jopa maailman valtioiden sisä- ja ulkopolitiikka määrittyy maiden geopoliittisen aseman mukaan. Jones nosti tulevaisuuteen suuntaavasta yhteiskunnasta esimerkkitapaukseksi Walesin, joka suuntaa nyt kaikilla päätöksen ja toiminnan tasoilla tulevaisuuteen. Walesin kestävän kehityksen ohjelma *The wellbeing of future Generations Act* (2015) pyrkii esimerkiksi siihen, että kestävästä kehityk-

sestä tulee keskeisin periaate kaikissa Walesin organisaatioissa.

Toisen pääesitelmän piti professori **Jan Hjort** Oulun yliopistosta aiheella ”What is next in Physical Geography?”. Hän käsitteli aihettaan **Alexander von Humboldtin** (1769–1859) tieteellisen uran kautta. Hjort paljasti jo alkupuheessaan esitelmänsä loppupäätelmät, joiden mukaan tulevaisuuden maantieteessä tulevat olemaan tärkeitä luonnon prosessien sekä maan pinnan systeemien tutkiminen, kenttätyö ja ympäristön vuorovaikutusprosessien tiedostaminen.

Hjortin mukaan nykypäivänä maantieteessä on itse asiassa paljon samaa kuin Humboldtin aikana: Humboldt tutki muun muassa topografian vaikutusta luonnon ilmiöihin ja teki runsaasti kenttätutkimusta. Nytkin alalla keskitytään paljon luonnon systeemeihin ja kenttätutkimus on edelleen merkittävä osa maantieteen tutkimusta. Humboldt myös

teki holistista tiedettä eli tutki luonnon systeemejä kokonaisuutena. Hänen monet menetelmänsä ja näkökulmansa ovat yhä relevantteja maantieteessä alan yrittäessä suuntautua tulevaisuuteen.

Yhtenä mielenkiintoisena seikkana nousi esiin kenttätutkimuksen kehittyminen tekniikan muutosten myötä. Hjort totesi, että maantiede on aina kulkenut eteenpäin teknologian näyttämää tietä, mutta silti tutkijan on edelleen tärkeää mennä paikan päälle tutkimusalueelleen. On arvokasta matkustaa tutkittaviin kohteisiin kuten Humboldt aikanaan ja muistaa, ettei tutkimusta sovi jättää ainoastaan tekniikan varaan. Lopussa myös Hjort muistutti, että tulevaisuudessa tarvitaan tieteidenvälistä, avarakatseista tutkimusta ja perspektiivejä sekä metodeja muilta tieteenaloilta.

Runsaasti esitelmää, keskustelua ja juhlaa

Maantieteen päivien tieteellinen ohjelma oli molempina seminaaripäivinä rikas ja monipuolinen. Esitelmien aiheet vaihtelivat perinteisistä tutkimusteemoista uusimpiin ajan ilmiöihin. Esillä oli teemoja laidasta laitaan, kuten esimerkiksi sosiaalinen media, ympäristön biodiversiteetti, päiväkodit Helsingissä, maantieteen opetus ja oppimateriaalit, maisema ja valokuvat, sekä Itämeri.

Torstaina iltapäivän päätti Helsingin yliopiston järjestämä vastaanotto, cocktail-tilaisuus ja sen yhteydessä järjestetty *Versus*-verkkolehden tiede-debatti. Alustuksen debatissa piti maantieteen professori **Ari Lehtinen** *Fennia*-lehdessä julkaistun artikkelinsa ”Degrowth in City Planning” pohjalta.

Päivien juhlaillallinen pidettiin tällä kertaa BLOCK by Dylan -ravintolassa Etelärannassa. Illallisen yhteydessä jaettiin tuttuun tapaan palkintoja ja tunnustuksia. Suomen Maantieteellisen Seuran myöntämän Ragnar Hult -mitalin sai tänä vuonna professori **Sirpa Tani**, joka kiitti mitalista pitämällä koskettavan ja henkilökohtaisen puheen. Tani muun muassa kiitti kaikkia niitä henkilöitä, jotka ovat kannustaneet, ohjanneet ja tukeneet häntä opintojen alkuvaiheesta lähtien. Tanin ohella valokeilaan pääsi Oulun yliopistossa opiskellut **Ville Kellokumpu**, jonka pro gradu -tutkielma *Depolittisaatio ja kaupunkitilan poliittinen talous: Oulun keskustavisio 2040* palkittiin Vuoden paras gradu -palkinnolla.

Palkintojen jakamisen lisäksi juhlaväki nautti ravintolan tarjoamasta maistuvasta kasvisruoasta, joka kattoi koko menun alkuruoasta jälkiruokakuihin.

Viimeinen päivä ja kohti tulevaisuutta

Perjantaina esitelmät jatkuivat työryhmissä ja minisymposiumeissa. Niiden päätteeksi pidettiin opiskelijoiden paneelikeskustelu aiheesta ”Maantieteen tulevaisuudet – tulevaisuuden maantieteet”. Puolenpäivän jälkeen kaikki palasivat yliopiston suureen saliin kuuntelemaan seminaarin loppusanoja sekä kutsua vuoden 2019 Maantieteen päiville Vaasaan.

AURORA LÄHTEENNIITY

IGU:n Afrikan tutkimuksen komission ensimmäinen konferenssi Namibiassa

Maantieteen kansainvälinen unioni (IGU) perusti vuonna 2017 Afrikan tutkimuksen komission (*Commission on African Studies*). IGU:n 40 komission joukossa se on kolmas alueellinen komissio, yhdessä Välimeren valuma-alueita tarkastelevan ja Latinalaisen Amerikan komissioiden kanssa. Uutta komissiota johtaa tohtori **Inocent Moyo** Zulumaan yliopistosta, Etelä-Afrikasta, tukenaan laaja ohjausryhmä.

Komissio järjesti ensimmäisen konferenssinsa 17.–18. toukokuuta 2018 Namibian Windhoekissa teemalla ”What is Africa’s response to global challenges: Understanding drivers of poverty and reducing inequality?”. Konferenssin järjestävänä tahona toimi Namibian yliopisto, ja kokousta tuki Yhdistyneiden kansakuntien kehitysohjelma (UNDP), joka on myös lupautunut tukemaan ko-

mission kokouksia lähitulevaisuudessa. Konferenssin esitelmät olivat teemoiltaan monipuolisia ja lähestymistavoiltaan mielenkiintoisia, mutta niin olivat myös lukuisat avauspuheenvuorot.

Ministeritason ajatuksia

Virallisen avauspuheenvuoron piti Namibian korkeakoulutuksen, opetuksen ja innovoinnin ministeri **Itah Kandjii-Murangi**. Hän totesi maantieteen olleen aiemmin heikossa ja haavoittuvassa asemassa Namibian yliopistolitiikassa. Ministeri kuitenkin näki tieteenalan imagon kokeneen viime vuosina eräänlaisen renessanssin, jonka myötä maantiede ei enää näyttäydä pelkkänä kartografi-ana. Muutos perustuu maantieteellisen tutkimuk-

sen potentiaaliseen kykyyn yhdistää luonnon- ja ihmistieteiden näkökulmia toisiinsa ratkaistaessa monimutkaisia globaalin muutoksen tuomia ongelmia. Tässä yhteydessä ministeri viittasi konferenssin teemaan, siteeraten samalla yhdysvaltalaisista maantieteilijää **Alec Murphya**. Puheenvuoro sai kirjoittajan toivomaan, että vastaavaa maantieteen alan asiantuntemusta olisi laajemminkin eri maiden opetusministerieillä (tai heidän puheenkirjoittajillaan). Ministeri Kandjii-Murangin asiantuntemusta voi monin osin selittää se, että ennen politiikkaan siirtymistään hän toimi Namibian yliopistossa muun muassa dekaanina.

Rehtori **Lasarus Angula** lähetti tapahtumaan Namibian yliopiston virallisen tervehdyspuheen. Lisäksi UNEP:n edustaja **Izumi Morota-Alakija** ja tutkimuksesta ja innovaatio- ja kehitystoiminnasta vastaava vararehtori **Kenneth Matengu** pitivät avauspuheenvuorot. Morota-Alakija tarjosi maantieteelle keskeistä roolia YK:n kestävän kehityksen tavoitteiden (Agenda 2030:n) saavuttamisessa. Samoin maantieteilijä Matengu korosti maantieteellisen tutkimuksen arvoa isojen globaalien kehityksysymysten ratkaisemisessa. Hän näki alalla olevan tarvetta avautua ja tulla näkyvämmäksi yhteiskunnallisessa päätöksenteossa. Matengun mukaan yhteiskunnan kulloistenkin (poliittisten) tarpeiden ei kuitenkaan tulisi johtaa yliopistoja tai säädellä niiden tutkimusta, vaan yliopistojen ja tieteenalojen tehtävänä on tuottaa tietoa, joka ohjaa politiikkaa ja päätöksentekoa. Nykykeskusteluun nähden tämä näkemys ui monessa mielessä vastavirtaan niin Namibiassa kuin esimerkiksi Suomessakin. Matengu ei kuitenkaan kokenut, että tutkimusta tulisi tehdä tutkimuksen vuoksi, vaan viime kädessä tasa-arvoisempaa yhteiskuntaa ja kestävämpää maailmaa varten, mutta tutkijoiden ja yliopistojen lähtökohdista käsin.

Komission puheenjohtaja Moyo taustoitti avuksessaan komission perustamista ja tavoitteita. Komissio pyrkii edistämään afrikkalaista ja afrikanistista näkökulmaa maantieteessä, jossa vallalla ovat viime vuosikymmeninä pitkälti olleet anglo-amerikkalaiset lähestymis- ja ajattelutavat. Tässä suhteessa komission perustaminen kytketty Afrikassa ajankohtaiseen ja viime aikoina varsin poleemiseen keskusteluun koskien länsimaisen ja afrikkalaisen tieteen tekemisen suhdetta. Tätä tar-

vetta pohtia Afrikka-lähtöistä tieteenfilosofiaa ja maantieteellisen tutkimuksenteon kulttuuria korosti myös kutsupuheenvuorossaan tohtori **Christopher Changwe Nshimbi** Pretorian yliopistosta. Hän ei esittänyt, että länsimainen tiedekäsitys tulisi sellaisenaan hylätä tai korvata jollakin muulla, mutta sen rinnalle tarvitaan Afrikassa Afrikka-lähtöistä ajattelua. Ajatusta esittäessään hän toi kriittisesti esille myös maantieteen uuskolonialistisia käytänteitä, jotka liittyvät muun muassa alan organisoitumiseen sekä tuloksellisuuden ja laadun mittaamiseen.

Painotus eteläisessä Afrikassa

Esitelmiä oli tarjolla suhteellisen runsaasti, mikä johti parhaimmillaan neljän samanaikaisen sessiön rakenteeseen. Tämä vaikeutti kokonaiskuvan saamista. Yleisellä tasolla esitelmien ja sessioiden sisällöt käsitelivät muun muassa kehitysmaantieteen, opetusmaantieteen, poliittisen maantieteen, luontopolitiikan ja luonnonsuojelun, matkailumaantieteen, luonnonmaantieteen, kaupunkimaantieteen, feministisen maantieteen ja väestömaantieteen teemoja. Konferenssin osallistujalista oli kansainvälinen; valtaosan alustajista tuli paikalle eteläisestä Afrikasta, etenkin Namibian, Johannesburgin ja Botswanan yliopistoista. Afrikan ulkopuolista maista tulleiden osalta suomalaiset osallistujat olivat saksalaisten kollegojen ohella runsaslukuisimpia; Suomesta kokoukseen osallistui tutkijoita Itä-Suomen ja Oulun yliopistoista.

IGU:n Afrikan tutkimuksen komission keskeisenä käytännön tavoitteena on järjestää mantereella vuosittain vähintään yksi oma konferenssi. Ensimmäisen historiallisen tapaamisen runsaslukuisen osallistujajoukon perusteella tämä tavoite näyttää täyttyvän, etenkin kun myös eteläisen Afrikan ulkopuoliset yliopistot saadaan kiinteämmin osaksi komission työskentelyä. Tässä mielessä kokouksessa esitetty ajatus konferenssin järjestämispaikan kierrättämisestä laajan mantereen eri alueilla on tervetullut. Samoin komission suunnittelema ”afrikkalaisen maantieteen sarjajulkaisu” voi koota ja edistää tieteenalan afrikkalähtöistä tutkimusta.

JARKKO SAARINEN

Nimityksiä – Utnämningar

Filosofian tohtori **Vilhelmiina Vainikka** on nimitetty 1. tammikuuta 2019 alkaen nelivuotiseen Assistant Professor in Tourism -tehtävään Ålborgin yliopistossa, Tanskassa. Apulaisprofessori sijaitsee Kulttuurin ja globaalin tutkimuksen laitoksella, matkailun tutkimusyksikössä. Siihen kuuluu opetusta muun muassa matkailuinnovaatioita sekä matkailun kuluttajatutkimusta käsittelevillä kursseilla.

Toimessaan Vainikka jatkaa myös teoreettis-käsitteellistä tutkimustaan massasta matkailun kontekstissa. Hänen tarkoituksenaan on kehittää näkökulmaansa kohti kestävästä kehityksestä, matkailun naapuruuksien sekä yhteistyötalouden teemoja. Vainikka pyrkii myös aktivoimaan massan (sisältäen yksilöt) moniulotteisesta tutkimuksesta kiinnostunutta tutkijaverkostoa.

Väitöksiä – Disputationer

Filosofian maisteri **Paulina Nordström**in väitöstutkimus *Creative landscapes: Events at sites of encounter* tarkastettiin Turun yliopistossa 23. lokakuuta 2018. Vastaväittäjänä toimi professori **Harriet Hawkins** Lontoon yliopistosta ja kustoksena emeritusprofessori **Harri Andersson** Turun yliopistosta. Maan-

tieteen alaa edustava väitöstutkimus on julkaistu sarjassa *Turun yliopiston julkaisuja – Annales Universitatis Turkuensis A II* numerolla 346. Tutkimus löytyy myös sähköisessä muodossa osoitteesta <www.utupub.fi>.

Master of Science **Mariana Perez Rochan**in väitöstutkimus *Large-scale patterns of biodiversity in northern streams: insights from species, traits and phylogeny* (Biodiversiteetin vaihtelu pohjoisissa virtaavissa vesissä: näkökulmia laji-, lajio-minaisuus- ja fylogeniaperusteisista tutkimuksista) tarkastettiin 12. lokakuuta 2018 Oulun yliopistossa. Vastaväittäjänä toimi tohtori **Nikolai Friberg** Norwegian Institute for Water Researchista ja kustoksena professori **Jan Hjort** Oulun yliopistosta. Väitöstutkimus on julkaistu *Nordia Geographical Publications* -sarjassa numerolla 47: 3. Tutkimus löytyy myös sähköisessä muodossa osoitteesta <nordia.journal.fi>.

Filosofian maisteri **Tuomas Suutarisen** väitöskirja *Socio-economic restructuring and prospects for economic diversification in peripheral single-industry resource communities of the Russian North* tarkastettiin 12. lokakuuta 2018 Helsingin yliopistossa. Vastaväittäjänä toimi professori **Juha Kotilainen** Itä-Suomen yliopistosta ja kustoksena professori **Markku Löytönen** Helsingin yliopistosta. Maantieteen alaan kuuluva väitöskirja on julkaistu sarjassa *Department of Geosciences and Geography* numerolla A67. Tutkimus on saatavilla sähköisesti osoitteesta <helda.helsinki.fi>.

Filosofian maisteri **Saija Niemen** väitöskirja *Theory of control tuning: The processing of control in migration-related place coping* tarkastettiin 26. lokakuuta 2018 Helsingin yliopiston matemaattisluonnontieteellisessä tiedekunnassa. Vastaväittäjänä toimi professori **Patricia Daley** Oxfordin yliopistosta ja kustoksena professori **Markku Löytönen** Helsingin yliopistosta. Ihmismaantiedettä edustava väitöstutkimus on julkaistu sarjassa *Department of Geosciences and Geography* numerolla A66. Tutkimus löytyy myös sähköisessä muodossa osoitteesta <helda.helsinki.fi>.

Kirjoita radikaalin maantieteen teemanumeroon

Erilaiset radikaaleiksi ymmärretyt ajatteluperinteet ja tutkimukselliset käytännöt ovat vaikuttaneet voimakkaasti kansainväliseen maantieteelliseen keskusteluun. Viime vuosikymmenien tutkimusta ja toimintaa ovat viitoittaneet esimerkiksi sosialistiset, feministiset, anarkistiset, queerit, marxilaiset, antirasistiset ja -fasistiset, radikaalidemokraattiset, post- ja dekoloniaaliset ja postkapitalistiset tutkimustraditiot. Vastaavasti kriittinen luonnonmaantiede ja kriittinen GIS ovat muistuttaneet, etteivät tutkimuksen poliittisuus ja yhteiskunnallisen osallistumisen väistämättömyys ole haasteita vain ihmismaantieteelle

Terran vuoden 2019 teemanumero käsittelee **radikaalin maantiedettä**. Lehti tarjoaa tilan yhteiskunnallisesti osallistuvan ja toimivan maantieteen erilaisten muotojen ajattelulle, kehittämiselle ja haastamiselle. Pyrimme tässä teemanumerossa etenemään yhteiskunnallisesta kritiikistä osallistumisen teoretisointiin, empiiriseen tarkasteluun ja sitä koskevaan väittelyyn. Haluamme korostaa toiminnan ja kamppailun ulottuvuuksia. Miten on radikaalin – siis osallistuvan, kamppailevan, nyrjäyttävän, maastoutuvan, juurtuvan ja vinosti kasvavan – tutkimuksen laita tässä maassa, tässä ajassa?

Etsimme nyt poikkipuolisia, äkkivääriä ja vastakarvaisia maantieteilä; kirjoituksia, jotka käsittelevät suomalaisen maantieteen radikaaliutta eilen, tänään ja huomenna. Toivotamme numeroon tervetulleiksi kaikki menetelmälliset, teoreettiset, taiteelliset ja politisoivat interventiot osallistuvampien maantieteiden puolesta. Käsikirjoituksia voi tarjota kaikkiin *Terran* osioihin (artikkelit, datankuvausartikkelit, katsaukset, opetusideat, keskustelupuheenvuorot, haastattelut, uutiset ja kirja-arviot).

Teemanumeroon tarkoitetut käsikirjoitukset voi lähettää numeron vieraileville toimittajille, **Tuomo Alhojärvelle** <tuomo.alhojarvi@oulu.fi> ja **Heikki Sirviölle** <heikki.sirvio@oulu.fi>, 31. toukokuuta 2019 mennessä. Käsikirjoitusten tulee noudattaa *Terran* kirjoittajaohjeiden mukaisia muotoiluja (<terra.journal.fi/about/submissions>).